

Самәд Вурғун

УШАГ БАҒЧАСЫ

Самәд Вургун

УШАГ БАҒЧАСЫ

фонт 2015

Мәчбур нүсхә

Фридунабә! Кәчәрли адына
Азәрб. Дөвләт Республицасы
УШАГ КИТАПХАНАСЫ
Инв. № 34245

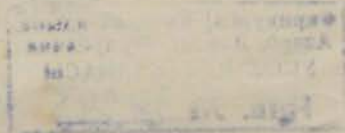
Бакы Кәңчлик

34245

КИЧИК JAШЛЫ МЭҚТӘБЛИЛӘР ҮЧҮН

Мәктәп үчүн

27-6-2
193-74 J © Кәңчлик 1975

БАҢАР ШӘРГИСИ

Күнәш доғду, јајылды,
Јатан елләр ајылды.
Ачды чичәкләр, күлләр,
Дилә кәлди бүлбүлләр.
Гар, човғун көздән итди,
Дағларда лалә битди.
Ганадланды булудлар;
Јердәки әлван отлар
Чүчәриб бој атдылар,
Аләмә наз сатдылар.
Артды суларын сәси,
Севиндирди һәр кәси.

1928

АНА ВӘ КӨРПӘ

Јај күнү. Јол үстү. Ағач көлкәси.
Көлкәдә бир кәлин отурмуш јалғыз.
Од төкүр башына көјүн нәфәси,
Јатыр гучағында сүдәмәр бир гыз.

Ушаг јухусунда гымышыб күлүр,
Тамам гапанмамыш ала көзләри.
Онун саф үзүндән нурлар төкүлүр,
Елә бил ачылыр бир јаз сәһәри.

Ахышыб атлылар, арабалылар
Кәндләрә гајыдыб кедир шәһәрдән.
Нә һава тәрпәнир, нә мей, нә рузкар,
Гушун да нәфәси тәнкијир һәрдән.

Дујуб көрпәсинин һәр бир һалыны,
Ана сығынмышдыр бу көлкәлијә.
Ушағын үзүнә чәкир шалыны
Күнәш көзләринә дүшмәсин дејә.

Јол үстә динчәлән о кәлин кимди? —
Шәһәрдән гајыдыр, кәндә кедәчәк.
Ушаг јухусуну алачаг инди;
Ана өз јолуна давам едәчәк.

1949

УШАГ БАҒЧАСЫ

Женә дә ал кејиб гызарыр көјләр,
Әсир сәрин-сәрин дәннз күләји,
Ачыр көзләрини јухудан сәһәр
Хошдур тәбиәтин фикри, диләји,
Әсир сәрин-сәрин дәннз күләји.

Сујун саһилиндә бир бағчачыг вар,
Чичәкли, јарпаглы, сармашыглыдыр.
Гуш кими дил ачмыш бурда ушаглар,
Бу бағча нә гәдәр јарашыглыдыр,
Чичәкли, јарпаглы, сармашыглыдыр.

Саһили дөјдүкчә бә'зән ләпәләр,
Шаирин хәјалы учуб јүксәлир.
Дәннзин сејринә чыхыр көрпәләр,
Елә бил улдузлар салама кәлир,
Шаирин хәјалы учуб јүксәлир.

Бурда-дәстә-дәстә кәзән балалар
Әл-әлә тутушуб јаллы кедирләр.
Чалыр оркестро, онун гәлби вар,
Верир көрпәләрә дүнјадан хәбәр.
Әл-әлә тутушуб јаллы кедирләр.

Күнәшли күндүзләр нәслидир бунлар
Көзләри ачыгдыр үзләри шаддыр;
Бу күн һүнәр дәрси верир оҗунлар,
Бизим көрпәләрин гәлби азаддыр;
Көзләри ачыгдыр, үзләри шаддыр.

Сиз еј чәбһәләрдә вурешан әрләр!
Күнәшдән јаранды бизим нәслимиз.
Архасыз дејилдир сизин көрпәләр,
Синәмиз үстүндә сахлајырыг биз;
Күнәшдән јаранды бизим нәслимиз.

Бурда, бу бағчада һәр оғлан, һәр гыз
Бөјүјүб бир икид, бир әр олачаг.
Онларын нәсиби һәјатдыр јалныз,
Онларын илк дәрси һүнәр олачаг;
Һәр бири бир икид, бир әр олачаг.

Кәлин, балаларым, өпүм сизи мән,
Бир думан көрмәсин хош сифәтиниз.
Охујуң, зөвг алын мәним ше’римдән,
Вар олсун гәлбиниз, мәһәббәтиниз,
Бир думан көрмәсин хош сифәтиниз!..

1941

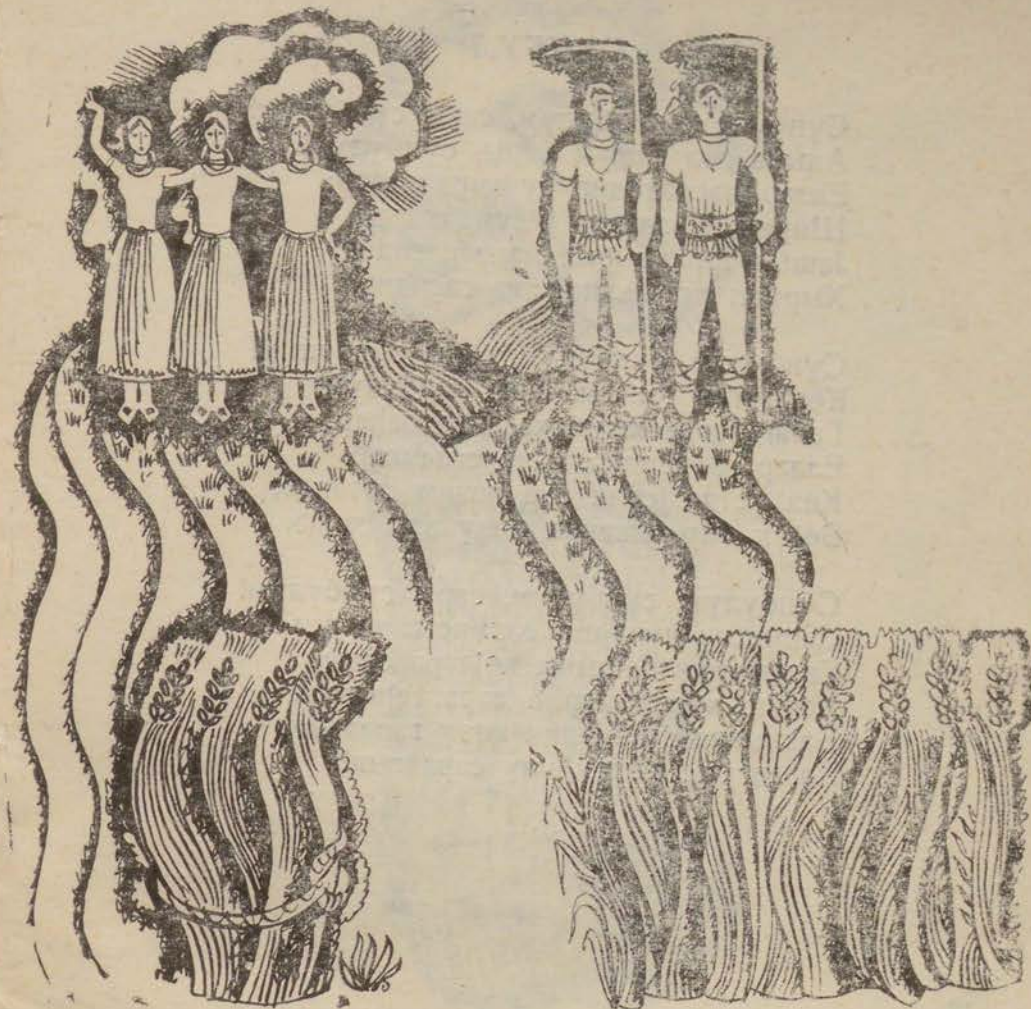
ТАРЛА НӘҖМӘСИ

Үфүгләр гызарыб, күләндә сәһәр,
Бүлбүл өпә-өпә ојатсын күлү.
Чирмәјиб голуну гызлар, кәлинләр
Јығсын гучағына сары сүнбүлү.
Торпаға дүшмәсин һавајы бир дән,—
Чөрәк бол оларса басылмаз Вәтән.

Муған сәһралары бир тамашадыр,
Бугда зәмиләри гоша-гошадыр.
Һәр инсан оғлуну чөрәк јашадыр,
Бол тахыл бечәрсә ана јурдумуз,
Түфәнки бәрк тутар Гызыл Ордумуз.

Төкүлсүн хырмана чөлләрин вары,
„Бошалдым“ демәсин елин анбары.
Бу күн әскәр дүшән мәрд оғуллары,
Кәлин, дуз-чөрәклә јола салаг биз,
Дилдән-дилә дүшсүн тарла нәғмәмиз.

Үфүгләр гызарыб, күләндә сәһәр,
Бүлбүл өпә-өпә ојатсын күлү.
Чирмәјиб голуну гызлар, кәлинләр,
Јығсын гучағына сары сүнбүлү.
Торпаға дүшмәсин һавајы бир дән,
Чөрәк бол оларса басылмаз Вәтән!

1941

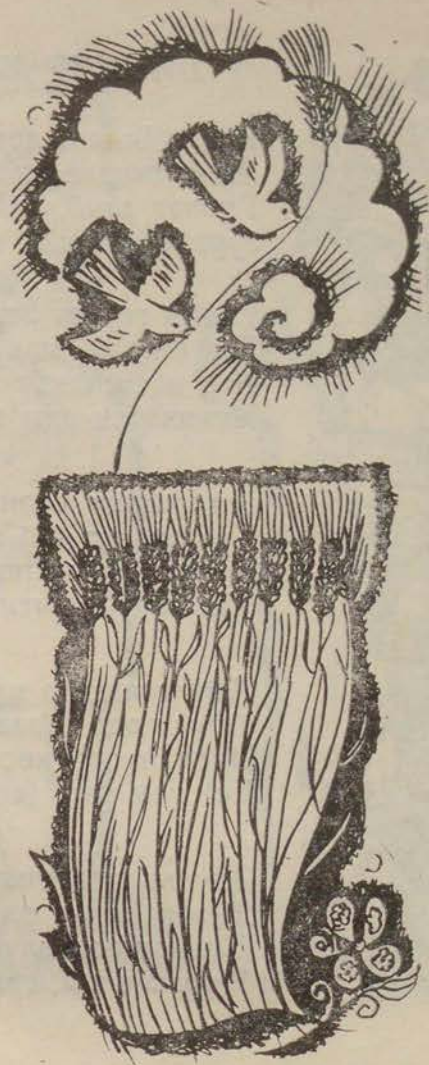
СҮНБҮЛ

Сүнбүлүм, сүнбүлүм, сары сүнбүлүм!
Адына сөз гошум бары, сүнбүлүм!
Еллэр һәсрәтидир бу әмри верән;
Ширин кечәләрдә јухума кирән
Јашыл тарламызын мәнзәрәсидир,
Хырман үстүндәки ана сәсидир,

Сүнбүлүм, сүнбүлүм, сары сүнбүлүм!
Көнлүмүн гонағы, јары сүнбүлүм!
Габагдан ал кејиб кәләндә баһар,
Елләр сәни анар, сәни саламлар.
Көз үстдә јерин вар бизим Вәтәндә,
Бөјүк бир өлкәнин көзү вар сәндә.

Сүнбүлүм, сүнбүлүм, сары сүнбүлүм!
Сәнмисән чичәјим, сәнмисән күлүм?!
Галдырсын башыны көјләрә сары
Кениш хырманларда дәрз тајалары.
Бахдыгча дүшмәнин көзү гаралсын,
Хәзан јарпагытәк үзү саралсын!..

1937

ПИОНЕР МАРШЫ I

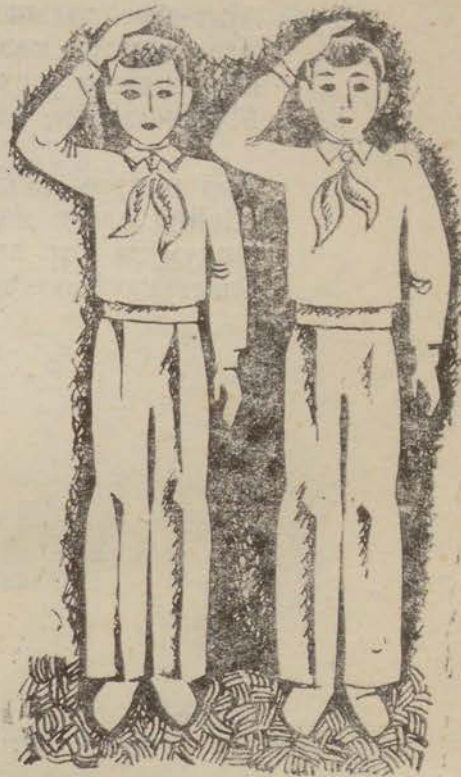
Көзэл Вәтән, доғма Вәтән!
Ахшамындан, сәһәриндән
Гүввәт алып, илһам алып,
Јурд салмышам дағларда мән.

Сәнин гојнун лаләзардыр,
Елә бил ки, илк баһардыр.
Һәр дашында, торпағында
Икидләрин ады вардыр.

Бағчамызда өтән гушам,
Күлләр илә бој атмышам.
Јаз кечәси маһны дејиб
Улдузлары ојатмышам.

Дәјишмишдир инди рузкар,
Үфүгләрдә гаралты вар.
Инди һүнәр көстәрмәјә
Көј үзү вар, јер алты вар,

Әскәрлијә дүшмүр јашым,
Дүнән кетди өз гардашым.
Фашистләрә өлүм јазар
Мүрәккәбим, гәләмдашым.

Дәстә-дәстә биз дә кәрәк,
Сүнбүл жыгыб, мејвә дәрәк;
Кәлин, Гызыл ордумуза
Һәр нүбардан пәј көндәрәк.

Ажыг-ажыг доланаг биз,
Узаг көрсүн көзләримиз.
Көрүнмәсин јурдумузда
Мүхәннәтдән, намәрддән из!

Анд ичирик сәһәр-сәһәр,
Шаһид олсун көјләр, јерләр!
Ордумуза бир архадыр
Галстуклу пионерләр!

1941

ПИОНЕР МАРШЫ II

Фикримиз ајдындыр, гәлбимиз тәмиз,
Пионер адланыр көзәл нәслимиз;
Дурна гатарыны бәнзәдир бизә,
Күнәшдән јаранмыш бир ордујуг биз.

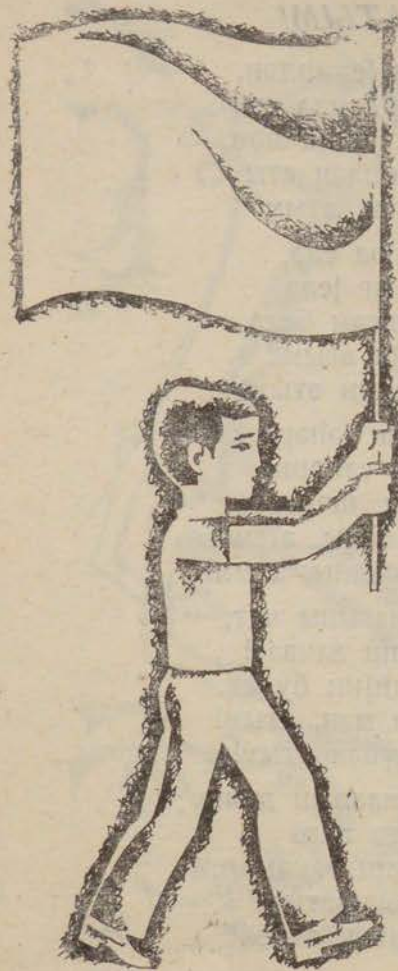
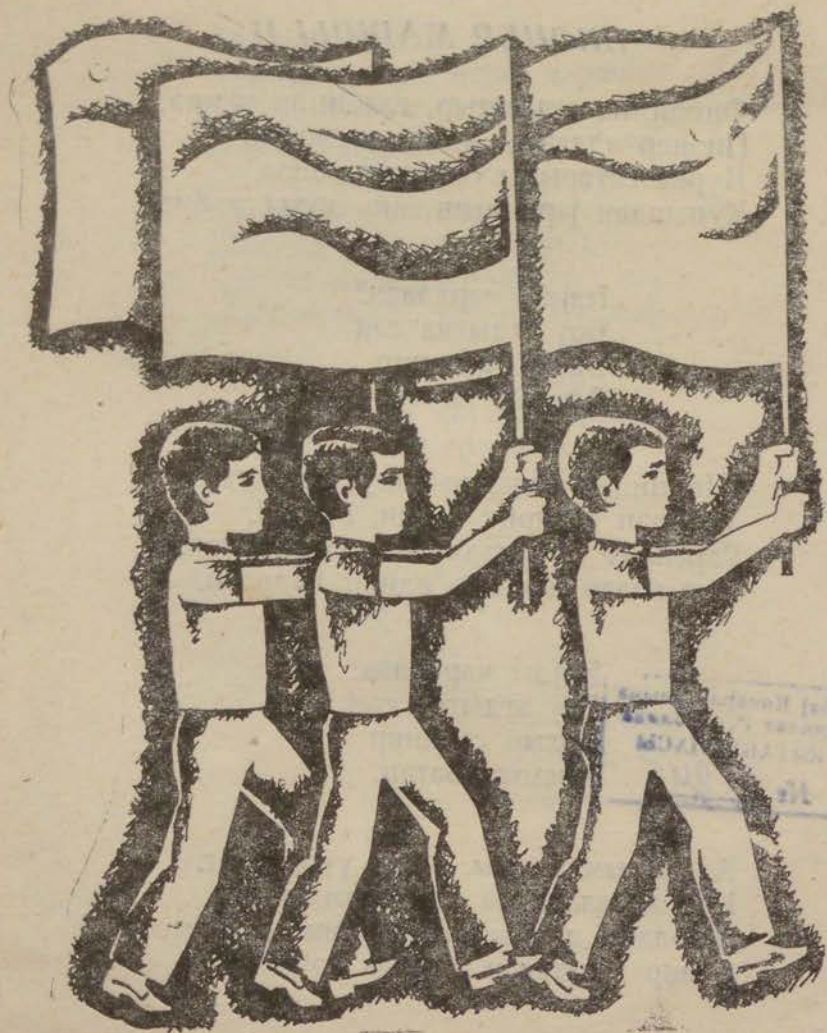
Һајды чәркәлән!
Бој атдыгча сән
Бахыб севинир
Анамыз Вәтән.

Шириндир елләрин сөзү, сөһбәти,
Үрәкдән севирик ше'ри, сәнәти.
Гаранлыг сыјрылды, ачылды көјләр,
Көр нәләр јарадыр елмин гүдрәти.

Фиридунбәј Көчәрли адына
Азәрб. Дөвләт Республикасы
УШАГ КИТАПХАНАСЫ
Инв. № 34245

Һајды чәркәлән!
Бој атдыгча сән
Бахыб севинир
Анамыз Вәтән.

Ат аддымларыны, мәрд үрәклә ат,
Көрпә әлләринлә мин аләм јарат.
Мәрдлик дүнјасыдыр бизим дүнјамыз,
Севир икидләри анамыз һәјат.

Һајды чәркәләң!
 Бој атдыгча сән
 Бахыб севинир
 Анамыз Вәтән.

1939

А КӨҢЛӘН АТЫМ!

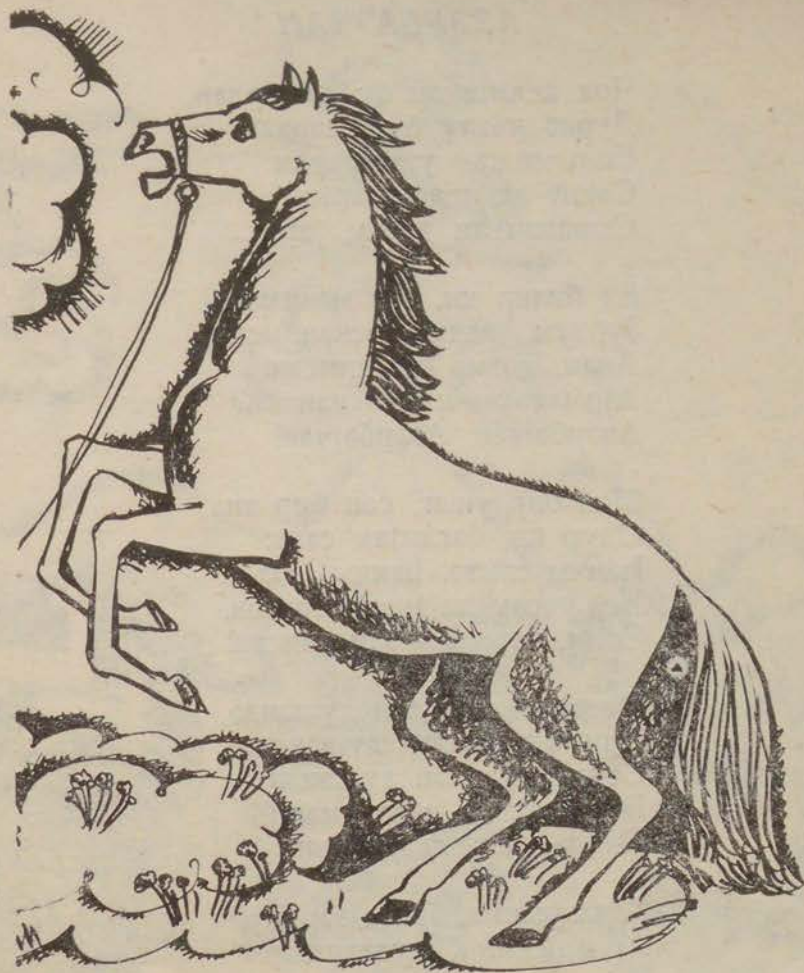
Әлим тәрпәнмәмиш ојна јериндән,
Нәзил гамчы кими сәјирдәндә сән
Бүдрәсән, галарам јары јолда мән,
А көһнә јолдашым, а көһлән атым!
Буглана-буглана көпүклән, атым!

Аранда, јајлагда көмәк ол елә,
Јеришин охшасын әсән ағ јелә,
Арпаны кәсмәрәм ач галсам белә,
Јаман күнләримин кәрәји атым,
Инсанын дар күндә көмәји атым.

Гој вурум белинә күмүш јәһәри,
Бир јол ајрычында ачаг сәһәри.
Кәзиб ојмаг-ојмаг кәнди, шәһәри,
Һарда вар ахтараг дүшманы, атым!
Онлары вахт икән көр, таны, атым!..

...Гаранлыг дүшәндә гулағыны чат,
Аста кет, налыјын сәсини алчалт!
Десинләр устадыр миндијин бу ат,
Чандан әзиз тутум сәни мән, атым!
Бә'зән инсан кими дүшүнән атым!

Чанын поладдандыр, голларын дәмир;
Командан ордуја верәндә әмр,
Дүшмәнин башыны гопарыб кәмир,
Еј аслан үрәкли, пәһләван атым!
Әслиндә мүләјим, меһрибан атым!

АЗƏРБАЈЧАН

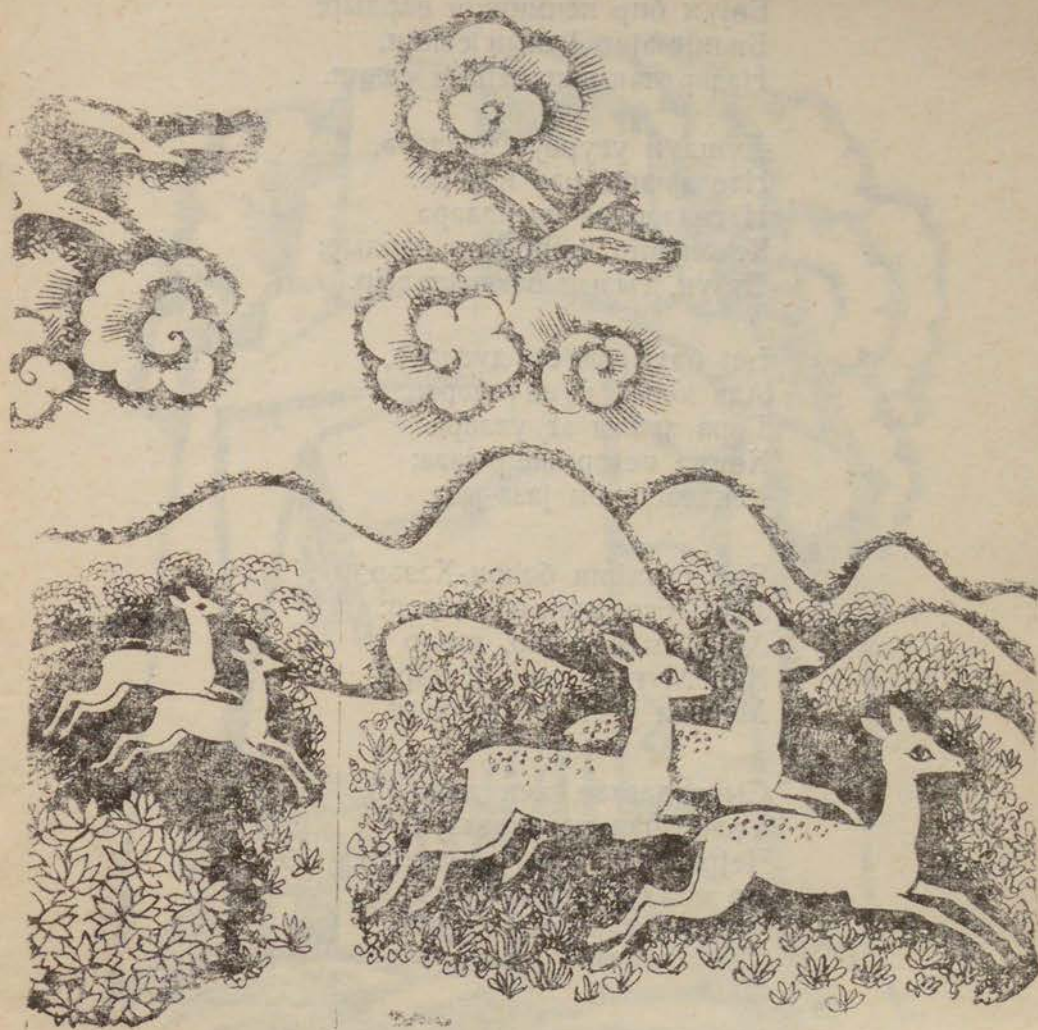
Чох кечмишәм бу дағлардан,
Дурна көзлү булаглардан;
Ешитмишәм узағлардан
Сакит ахан аразлары;
Сынамышам досту, жары...

Ел билир ки, сән мәнимсән,
Јурдум, јувам, мәскәнимсән,
Анам, доғма вәтәнимсән!
Ајрылармы көнүл чандан?
Азәрбајчан, Азәрбајчан!

Мән бир ушағ, сән бир ана,
Одур ки, бағлыјам сана:
Һанкы сәмтә, һанкы јана
Һеј учсам да јувам сәнсән,
Елим, күнүм, обам сәнсән!

Фәгәт сәндән кен дүшәндә,
Ајрылығ мәндән дүшәндә,
Сачларыма дән дүшәндә
Боғар ајлар, илләр мәни,
Ғынамасын елләр мәни.

Дағларынын башы гардыр,
Ағ өрпәјин булудлардыр.

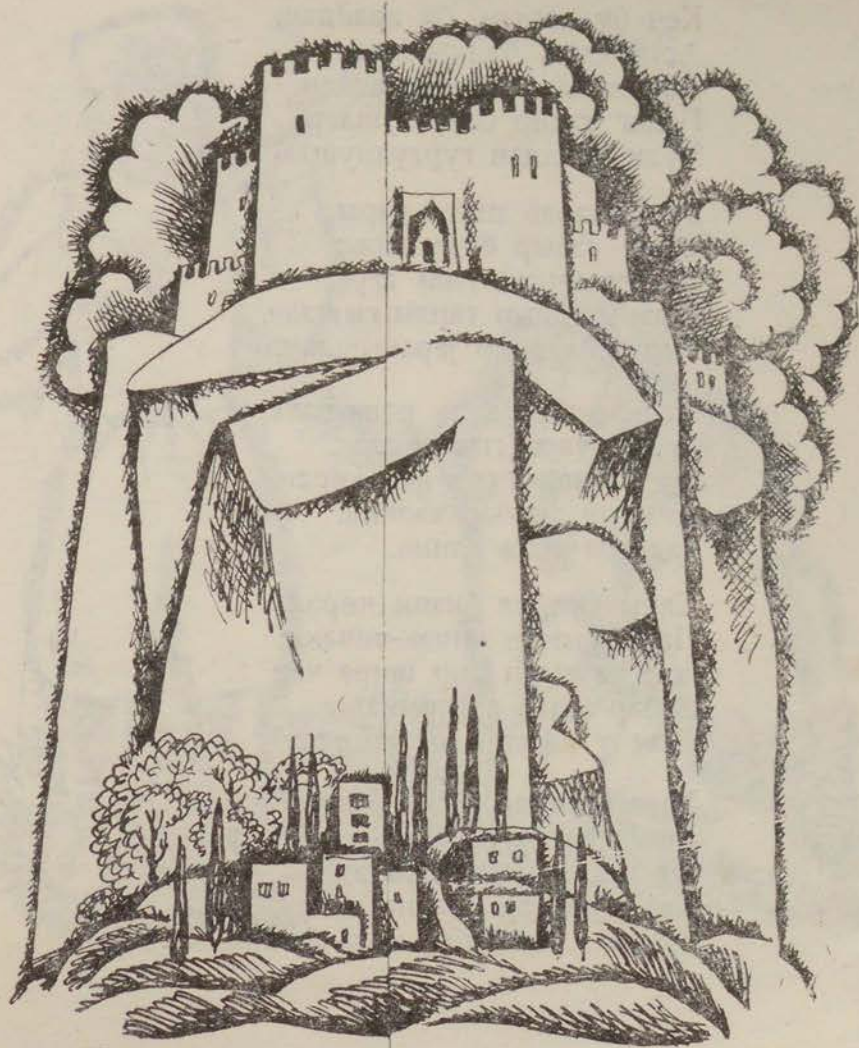
Бөжүк бир кечмишин вардыр;
Билинмәјир јашын сәнин,
Нәләр чәкмиш башын сәнин.

Дүшдүн уғурсуз дилләрә,
Нәс ајлара, нәс илләрә.
Нәсилләрдән нәсилләрә
Кечән бир шөһрәтин вардыр;
Оғлун, гызын бәхтијардыр.

Ңеј бахырам бу дүзләрә,
Ала көзлү күндүзләрә;
Гара халлы ағ үзләрә
Көнүл истәр ше'р јаза;
Кәнчләширәм јаза-јаза.

Бир тәрәфин бәһри-Хәзәр,
Јашылбаш соналар кәзәр;
Хәјалым доланар, кәзәр
Каһ Муғаны, каһ Елдары,
Мәнзил узаг, өмүр јары!

Сыра дағлар, кен дәрәләр,
Үрәк ачан мәнзәрәләр...
Чејран гачар, чүјүр мәләр,
Нә чохдур ојлағын сәнин!
Аранын, јајлағын сәнин...

Кеч бу дагдан, бу арандан,
Астарадан, Ләнкәрандан.
Африкадан, Һиндистандан
Гонаг кәлир бизә гушлар,
Зүлм әлиндән гуртулмушлар.

Бу јерләрдә лимон сары,
Әјир, салыр будағлары;
Дағларынын дүмағ гары
Јаранмышдыр гарлы ғышдан,
Бир сәнкәрдир јаранышдан.

Ләнкәранын күлү рәнк-рәнк,
Јурдумузун ғызларытәк.
Дәмлә чајы, төк вер көрәк,
Анамын дилбәр кәлини!
Јадлара ачма әлини.

Сары сүнбүл бизим чөрәк,
Памбығымыз чичәк-чичәк,
Һәр үзүмдән бир ширә чәк
Сәһәр-сәһәр ачгарына,
Гүввәт кәлсин голларына.

Мин Газахда көһлән ата,
Јалманына јата-јата,
Ат ган тәрә бата-бата,
Көј јајлағлар белинә галх,
Кәпәз дағдан Көј көлә бах!

Еј азад күн, азад инсан,
Дојунча ич бу баһардан!
Бизим халы-халчалардан
Сәр чинарлар көлкәсинә,
Алгыш күнәш өлкәсинә!

Көнлүм кечир Гарабагдан,
Каһ бу дагдан, каһ о дагдан;
Ахшамүстү гој узагдан
Һавалансын Ханын сәси,
Гарабағын шикәстәси.

Көзәл Вәтән! Мә'нан дәрин,
Бешијисән көзәлләрин!
Ашыг дејәр сәрин-сәрин,
Сән күнәшин гучағысан,
Ше'р, сәнәт очағысан.

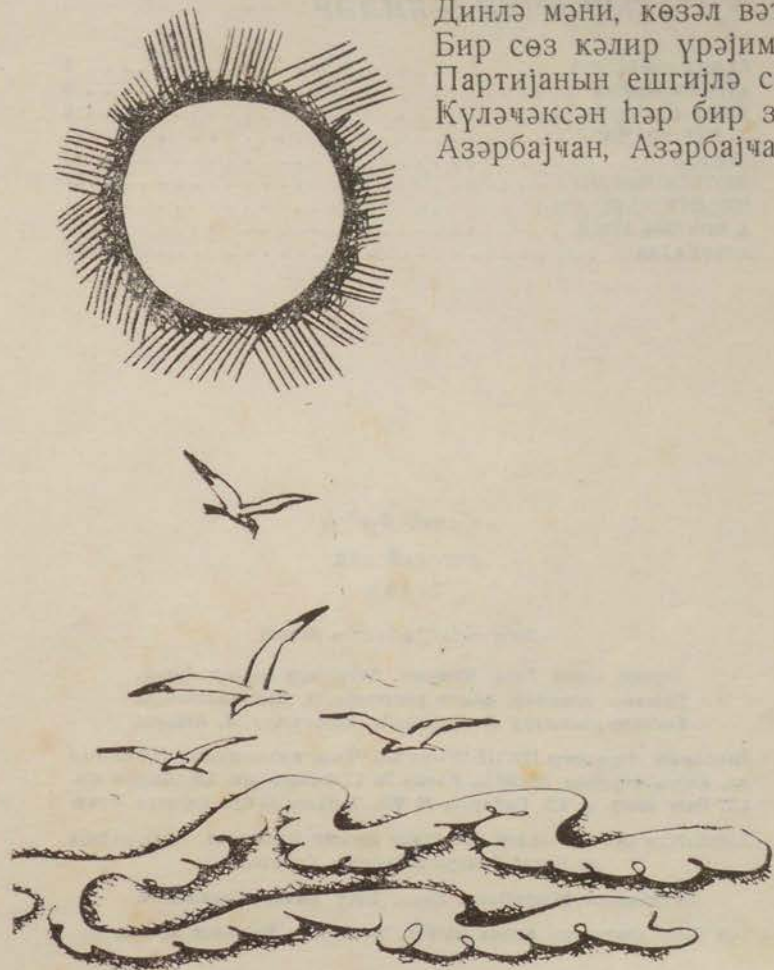
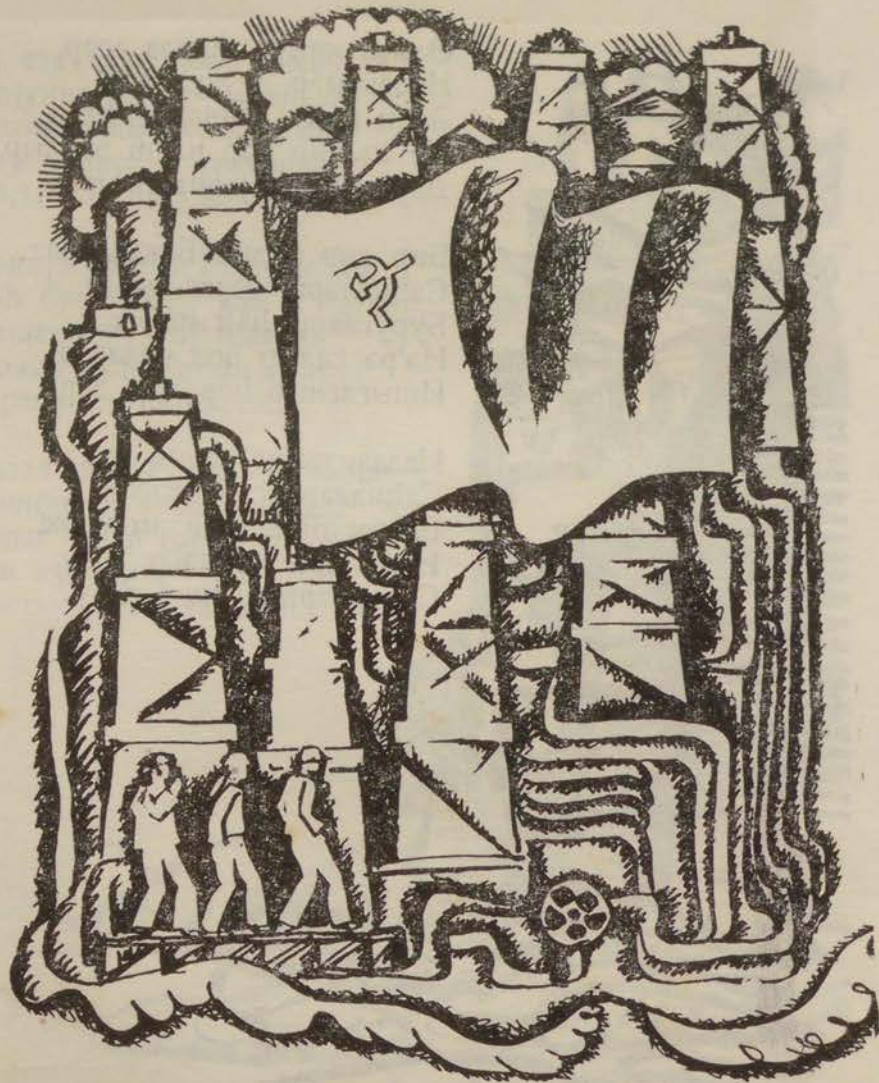

Өлмәз көнүл, өлмәз әсәр,
Низамиләр, Фүзулиләр!
Әлин гәләм, синән дәфтәр,
Де кәлсин һәр нәјин вардыр,
Дејилән сөз јадикардыр.

Бир дөн бизим Бакыја бах,
Саһилләри чыраг-чыраг,
Буруглары һајгырараг
Нә'рә салыр боз чөлләрә,
Ишыгланыр һәр даг, дәрә.

Назландыгча сәрин күләк
Саһилләрә синә кәрәк,
Бизим Бакы—бизим үрәк!
Ишыгдадыр гүввәт сөзү,
Сәһәрләрин үлкәр көзү.

Динлә мәни, көзәл вәтән!
Бир сөз кәлир үрәјимдән:
Партијанын ешгијлә сән
Күләчәксән һәр бир заман,
Азәрбајчан, Азәрбајчан!

1935

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

БАНАР ШӨРГИСИ	3
АНА ВӘ КӨРПӘ	4
УШАГ БАҖЧАСЫ	6
ТАРЛА НӨҖМӘСИ	10
СҮНБҮЛ	12
ПИОНЕР МАРШЫ I	14
ПИОНЕР МАРШЫ II	17
А КӨҖЛӘН АТЫМ	20
АЗӘРБАҖЧАН	22

Самед Вургун

ДЕТСКИЙ САД

Стихи

(На азербайджанском языке)

Тәртиб едәни Гара Намазов. Редактору Вагиф Јусиф.

Рәссамы Әләшрәф. Бәдни редактору В. Сарымалинскаја.

Техники редактору С. Һәбибзадә. Корректору М. Исәјева.

Јыгылмаға верилмиш 12/VIII-1974-чү ил. Чапа имзаланмыш 28/I-1975-чи ил. Кағыз форматы 70X90¹/₂м. Кағыз № 1, Физики ч/в. 1,5. Шәрти ч/в. 1,5. Учот нәшр. в. 1,5. Сифариш № 909, Тиражы 40 000, Гижәти 7 гәп.

Азәрбајчан ССР Назирләр Советинин Дөвләт Нәшријјат, Полиграфија вә Китаб Тичарәти Ишләри Комитәси,

«Кәчлик» нәшријјаты, Бақы, Һүсү Һачыјев күчәси, 4,

26 Бақы комиссары адыма мәтбәә, Бақы, Әли Бајрамов күчәси, 3,

7 гәп.